

Schiet ontwikkeling niet aan flarden!

ONTWIKKELING & WAPENCONTROLE

In 2011 trekken de partners van de Vlaamse Vredesweek voor de 22ste keer alle registers open om Vlaanderen bewust te maken van een actueel vredethema. Dit jaar willen we jong en oud, leerkrachten en politici, journalisten en burgers de noodzaak - letterlijk het levensbelang - doen inzien van een alomvattend en afdwingbaar Internationaal Verdrag rond Wapenhandel. Als partners van de vrede dromen we natuurlijk veel verder. We dromen van een wereld vol 'Cultuur van Vrede' en zonder wapens.

In de huidige context is er echter in eerste instantie nood aan een zeer strikte internationale regelgeving rond de wereldwijde wapenhandel. Tot op heden komen wapens terecht op plaatsen waar reeds geweld is en bovendien wakkeren zij dit geweld nog aan. Ze komen ook in kwetsbare gebieden waar geen geweld is maar waar het geweld ontstaat door het gemakkelijk voorhanden zijn van wapens. De meeste van deze wapens zijn "kleine en lichte wapens" zoals handvuurwapens en granaten.

Driekwart van deze wapens is in het bezit van particulieren. Alleen al in België zijn er naar schatting twee miljoen wapens in omloop en hiervan zou tweederde illegaal of ongeregistreerd zijn. Het is ongelooflijk dat objecten die gemaakt zijn om te doden zo wijdverspreid zijn. Elk jaar sterven om en bij een half miljoen mensen door deze wapens, d.w.z. één persoon per minuut! Het zijn dus de echte "massavernietingswapens". Voor elke persoon die wordt gedood, raken er nog eens drie gewond.

Deze cijfers bewijzen de noodzaak om naast controle op de wapenhandel, ook een internationaal verdrag af te sluiten om de wapenproductie aan banden te leggen. Zowel de productie als de handel moeten zoveel mogelijk verminderen. Hoe minder wapens geproduceerd worden, hoe minder er in illegale circuits terechtkomen.

Controle op de handel en op de productie van deze wapens is dan ook van levensbelang. Hun impact is immens en onmenselijk, vooral in het Zuiden.

**DE VLAAMSE VREDESWEEK IS EEN INITIATIEF VAN:
JEUGD & VREDE, PAX CHRISTI VLAANDEREN, VOS VLAAMSE VREDESVERENIGING,
IJZERBEDEVAARTCOMITÉ, AMNESTY INTERNATIONAL VLAANDEREN**

Het staat de ontwikkeling van landen in de weg en het bemoeilijkt het realiseren van de millenniumdoelstellingen.

MILLENNIUMDOELSTELLINGEN

In 2000 kwamen de wereldleiders samen om de Millennium Verklaring van de Verenigde Naties te ondertekenen. Hierbij schoven ze de bekende 8 millenniumdoelstellingen (MDG's) naar voor. Hiermee engageerden ze zich om tegen 2015:

- Extreme armoede en honger uit te bannen
- Basisonderwijs wereldwijd toegankelijk te maken voor iedereen
- Gelijke behandeling van mannen en vrouwen te bevorderen en de positie van vrouwen te versterken
- Kindersterfte te verminderen
- Gezondheid van moeders te verbeteren
- HIV/AIDS, malaria en andere ziekten te bestrijden
- Actief te werken aan een duurzaam milieu.
- Mondiaal partnerschap voor ontwikkeling uit te bouwen

De ellende die de MDG's wil bannen, wordt deels ook veroorzaakt door gewapend geweld. 22 van de 34 landen die volgens de VN het minst waarschijnlijk de MDG's zullen bereiken, bevinden zich middenin of komen net uit een gewapend conflict. Op de 'Millennium +5 World Summit', een opvolgingsbijeenkomst voor een stand van zaken van de MDG's, hebben de regeringsleiders in hun slotverklaring erkend dat ontwikkeling, vrede, veiligheid en mensenrechten met elkaar verbonden en onderling versterkend zijn. In 2009 verklaarde Ban Ki Moon, Secretaris-generaal van de VN, dat gewapend geweld ontwikkeling ondermijnt en de verwezenlijking van de MDG's belemmert.

In Burundi geeft de overheid 5 dollar per inwoner uit aan gezondheidszorg. Elke verwonding door een vuurwapen kost dit het gezondheidssysteem 163 dollar. Drie kwart van het totale gezondheidsbudget voor gewelddadige verwondingen ging in 2007 naar dergelijke verwondingen¹

¹OXFAM INTERNATIONAL, *Shooting Down the MDG's*, Briefing Paper 120, 2008.

“VERKLARING VAN GENEVE OVER GEWAPEND GEWELD EN ONTWIKKELING”

De “Verklaring van Genève over gewapend geweld en ontwikkeling” is een diplomatiek initiatief om de link tussen beide aan te pakken. Het wil staten en het maatschappelijk middenveld ondersteunen om een meetbare vermindering te bewerkstelligen van de lasten van gewapend geweld in conflicten en in niet-conflictueuze omgevingen.

Ze stelt dat gewapend geweld levens en het levensonderhoud vernietigt, onzekerheid, angst en terreur veroorzaakt, en een verregaande negatieve impact heeft op de menselijke ontwikkeling. In situaties van conflict of criminaliteit legt het bovendien een enorme financiële last op staten, gemeenschappen en individuen.

Gewapend geweld sluit scholen, doet markten leeglopen, breekt lokale economieën, belast de gezondheidszorg, vernietigt gezinnen, verzwakt de rechtsstaat en voorkomt dat humanitaire hulp mensen in nood bereikt. Leven zonder de dreiging van gewapend geweld is een basisbehoefte van de mens. Het is een voorwaarde voor menselijke ontwikkeling, waardigheid en welzijn. Instaan voor de menselijke veiligheid van zijn burgers is een kerntaak van de overheid.²

Uitgaande van deze realiteit, engageren de 103 staten die de verklaring intussen ondertekend hebben, dat ze zich zullen inzetten in de strijd tegen gewapend geweld. Eén van de belangrijkste acties die ze naar voor schuiven is het bestrijden van de verspreiding, de illegale handel en het misbruik van handvuurwapens, lichte wapens en munitie en de effectieve vermindering van deze wapens.

Onverantwoorde wapentransfers zorgen ervoor dat ontwikkelingslanden moeten investeren in defensiesystemen, investeringen die anders zouden kunnen gaan naar onderwijs, gezondheidszorg en sociale ontwikkeling. De obscure en niet-transparante praktijken in de wapenhandel leiden vaak tot een verhoogd risico op corruptie en overdadige uitgaven.

²Concrete gevolgen van gewapend geweld op de verschillende millenniumdoelstellingen zijn te vinden in tabel achteraan deze tekst.

België heeft deze verklaring tot op heden niet ondertekend!
We roepen onze regering dan ook op dit zo snel mogelijk te doen.

INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE WAPENHANDEL

Om de verspreiding van wapens en geweld in te dammen, benadrukken we de noodzaak aan een sterk Internationaal Verdrag inzake Wapenhandel. Dit moet er zo snel mogelijk komen omdat elke minuut iemand sterft door gewapend geweld.

Op 30 oktober 2009 stemden VN-leden in de Algemene Vergadering voor een Internationaal Verdrag inzake Wapenhandel. Met 153 stemmen voor, 19 onthoudingen en slechts 1 tegenstem bestond er een grote internationale consensus over de noodzaak van een dergelijk verdrag. In 2012 zal een vier weken durende conferentie belegd worden door de VN om tot een dergelijk verdrag te komen. Hoewel er geen garantie is, is de hoop om effectief tot een verdrag te komen nog nooit zo groot geweest. Intussen zijn de onderhandelingen volop lopende.

Wat kan een dergelijk verdrag doen?

- Het legaal bindend maken van (hoge) internationale standaarden rond de export van conventionele wapens
- Het helpen reguleren van de globale wapenmarkt om de verspreiding van illegale wapens tegen te gaan en zo te voorkomen dat wapens in handen vallen van terroristen en mensenrechtenschenders.
- En natuurlijk, algemeen bijdragen tot een verhoogde veiligheid en het bereiken van de MDG's

De vernoemde standaarden zouden zich moeten baseren op bestaande engagementen tot het voorkomen van mensenrechtenschendingen, op het internationaal humanitair recht en op het bevorderen van stabiliteit, welzijn en veiligheid.

Natuurlijk is het belangrijk dat er een verdrag komt. Maar de exacte inhoud ervan is even belangrijk. Daarom wensen we met de Vlaamse Vredesweek de belangrijkste elementen die hierin naar voor moeten komen nadrukkelijk bekend te maken bij onze beleidsmakers. We sluiten ons aan bij de eisen

**DE VLAAMSE VREDESWEEK IS EEN INITIATIEF VAN:
JEUGD & VREDE, PAX CHRISTI VLAANDEREN, VOS VLAAMSE VREDESVERENIGING,
IJZERBEDEVAARTCOMITÉ, AMNESTY INTERNATIONAL VLAANDEREN**

van de wereldwijde coalitie die actief is binnen de 'Control Arms'-campagne van IANSA, Oxfam en Amnesty. [Zie achteraan deze tekst.]

VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN OP VERSCHILLENDE NIVEAUS

Niet alleen op het mondiale niveau moeten er stappen ondernomen worden. De Vredesweek zal ook de vinger aan de pols houden rond het Europees beleid ter zake en de implementatie ervan in Vlaamse wetgeving.

Onlangs besliste de EU om de Europese defensiemarkt te liberaliseren. In de praktijk komt het er op neer dat, hoewel niet compleet vrij, de wapenhandel tussen lidstaten een stuk gemakkelijker kan gebeuren. De liberalisering werd door de EU opgelegd, maar de harmonisering van (hoge) standaarden bij export naar niet-EU landen is veel minder dwingend geregeld. Het uitvoeren van wapens naar derde landen blijft nog steeds de bevoegdheid van iedere lidstaat afzonderlijk. Nochtans verhoogt het belang hiervan net door het liberaliseren van de EU-markt. Aangezien wapens nu eenvoudig kunnen verhandeld tussen EU-landen, is het belangrijk te weten welke criteria deze landen hanteren voor doorverkoop aan derde landen.

De EU is goed voor 1/3 van de totale wapenhandel. Daarom is het noodzakelijk dat de Europese lidstaten een verdrag sluiten om de wapenproductie terug te dringen. Zo kan Europa een voorbeeldfunctie hebben voor de Verenigde Staten van Amerika en Rusland, de andere grote wapenproducenten

Toegegeven, de Europese Unie heeft de vroeger afgesproken richtinggevende criteria voor wapenexport uit de 'Gedragscode' herbevestigd en ze een steviger status gegeven door ze in een 'Gemeenschappelijk Standpunt' te gieten. Toch valt af te wachten of deze standaarden in ieder land op dezelfde manier zullen geïnterpreteerd worden. We zullen deze materie met ons politiek werk tijdens de vredesweek opvolgen. Specifiek zullen we bekijken hoe deze criteria worden geïnterpreteerd op Vlaams niveau.

**DE VLAAMSE VREDESWEEK IS EEN INITIATIEF VAN:
JEUGD & VREDE, PAX CHRISTI VLAANDEREN, VOS VLAAMSE VREDESVERENIGING,
IJZERBEDEVAARTCOMITÉ, AMNESTY INTERNATIONAL VLAANDEREN**

vlaamse vredesweek

21 september - 2 oktober 2011

Visietekst

Ook zien we een rol weggelegd voor de defensiebedrijven, die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid niet kunnen ontlopen. Zij kunnen zelf een gedragscode opstellen om wapens en hun onderdelen enkel te verhandelen met respect voor de Europese criteria.

Voorwaarden voor een goed internationaal wapenverdrag

**DE VLAAMSE VREDESWEEK IS EEN INITIATIEF VAN:
JEUGD & VREDE, PAX CHRISTI VLAANDEREN, VOS VLAAMSE VREDESVERENIGING,
IJZERBEDEVAARTCOMITÉ, AMNESTY INTERNATIONAL VLAANDEREN**

Het Verdrag moet er voor zorgen dat overheden geen wapentransfers doen als er een substantieel risico bestaat op het

- Schenden van VN charter verplichtingen, inclusief VN wapenembargo's;
- Niet gekende doorverkoop of afleiding;
- Gebruiken van deze wapens:
 - bij ernstige schendingen van internationale mensenrechten of humanitair recht;
 - om daden van genocide of misdrijven tegen de menselijkheid te plegen;
 - bij het faciliteren van terroristische aanslagen;
 - bij het faciliteren van patronen van gendergerelateerd geweld, gewelddadige criminaliteit of georganiseerde misdaad;
 - om regionale veiligheid negatief te beïnvloeden;
 - om armoedevermindering en socio-economische ontwikkeling ernstig te schaden;
 - in corrupte praktijken.

Het verdrag moet alomvattend zijn.

- Het moet alle types van wapens, inclusief militaire, veiligheids- en politiewapens, gerelateerd materieel en munitie, expertise en productiematerieel bevatten alsook dual use goederen die gebruikt worden door militaire, veiligheids- of politiediensten
- Het moet alle types van transfers, inclusief import, export, re-export, voorlopige transfers, in de staatgesanctioneerde en commerciële handel, plus transfers van technologie, verloningen, giften en hulp bevatten.
- Het moet alle types van transacties, inclusief van handelaars/makelaars alsook deze die zorgen voor technische assistentie, training, opslag, financiering en veiligheid, bevatten.

Het verdrag moet werkbaar en afdwingbaar zijn. Het moet richtlijnen bevatten voor volledige en duidelijke implementatie.

- Het moet zorgen voor transparantie, inclusief jaarlijkse rapporten.
- Het moet een effectief mechanisme bevatten om toezicht te houden op de naleving ervan.
- Het moet zorgen voor verantwoordingsplicht met een juridisch kader voor de beslechting van geschillen en sancties
- Het moet een alomvattend kader voor internationale samenwerking en assistentie bevatten.

Gewapend geweld en de millenniumdoelstellingen: Wat is de relatie tussen beiden?

Millenniumdoelstelling	Gewapend conflict en gewapend crimineel geweld
1. Extreme armoede en honger uitbannen	<p>Gewapend geweld remt de economie af, brengt het levensonderhoud in gevaar, en dwingt mensen te verhuizen naar plaatsen waar voedsel schaarser is.</p> <p>Gewapend geweld verergert de gevolgen van hongersnood door het afremmen van gecoördineerde acties in de getroffen gebieden.</p>
2. Basisonderwijs wereldwijd toegankelijk maken voor iedereen	<p>Gewapend geweld resulteert in de vernietiging van de educatieve infrastructuur, waaronder scholen.</p> <p>Oudere kinderen worden gedwongen te stoppen met studeren om een rol op te nemen in het gewapend geweld, bijvoorbeeld als kindsoldaten.</p> <p>De beschikbaarheid van docenten kan kleiner worden als gevolg van verhoging van gewapend geweld.</p>
3. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen bevorderen en de positie van vrouwen versterken	<p>Gewapend geweld maakt mannen en vrouwen mentaal zwakker, omdat ze gedwongen worden om gewelddadige rollen op te nemen.</p> <p>Veel vrouwen zijn slachtoffer van seksueel misbruik waar gewapend geweld heerst. Gewapend geweld bestendigt genderongelijkheid en neemt deze tendens mee in het post-conflict leven.</p>
4. Kindersterfte verminderen	<p>De kindersterfte verhoogt als gevolg van ziekte en ondervoeding door aanwezigheid van gewapend geweld. Jonge kinderen vergaat het zeer slecht door het verlies van een of meer van hun ouders als gevolg van gewapend geweld.</p> <p>Kindersterfte stijgt in situaties van gewapend geweld, o.a. omdat de mogelijkheid voor zwangere vrouwen om toegang te krijgen tot prenatale zorg wordt beperkt.</p>
5. Gezondheid van moeders verbeteren	<p>Moedersterfte neemt toe in situaties van wijdverspreid gewapend geweld omdat de toegang tot medische zorg zeer beperkt wordt.</p>
6. HIV/AIDS, malaria en andere ziekten bestrijden	<p>Mensen sterven aan een aantal geneesbare ziekten omdat de medische structuren verslechteren en de toegang tot medische zorg verlaagt. Vluchtelingenstromen uit zones van gewapend geweld doen ziektes toenemen, met het risico op epidemieën.</p> <p>De meeste sterfgevallen in situaties van gewapend conflict zijn het gevolg van ziekte of ondervoeding.</p>
7. Actief werken aan een duurzaam milieu	<p>Gewapend geweld bevordert de ondoordachte en zelfs criminele exploitatie van natuurlijke rijkdommen .</p>

Bron: UNDP, *Securing Development: UNDP's support for addressing small arms issues*, New York, 2005.